

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Iva Begović

**RAZVOJ GLAZBENIH SPOSOBNOSTI GLAZBENIM AKTIVNOSTIMA U
DJEČJEM VRTIĆU**

ZAVRŠNI RAD

Osijek, 2020. Godina

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Sveučilišni preddiplomski studij Ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja

**RAZVOJ GLAZBENIH SPOSOBNOSTI GLAZBENIM AKTIVNOSTIMA U
DJEČJEM VRTIĆU**

ZAVRŠNI RAD

Predmet: Glazba u integriranom kurikulu

Mentor: doc.dr.sc. Vesna Svalina

Student: Iva Begović

JMBAG: 0267037951

Osijek, lipanj, 2020.

Posveta: Ovaj rad posvećujem svojoj obitelji, dečku i mentorici koju su vjerovali u mene tijekom cijelog fakultetskog obrazovanja. Posebne zahvale idu mojoj mentorici Katici Rališ koja me je naučila puno toga o djeci te mi bila velika podrška tijekom cijelog fakultetskog obrazovanja i profesorici Vesni Svalini na pomoći i susretljivosti pri pisanju završnoga rada.

SAŽETAK

Glazbene sposobnosti vrlo su složen pojam kojeg je teško definirati te zbog toga postoje brojne definicije različitih autora. Osim toga, različiti autori navode postojanje različitih vrsta glazbenih sposobnosti, a prema autorici Mirković-Radoš (1983) to su: opažanje i reprodukcija ritma, razlikovanje visine tonova, opažanje i pamćenje melodije, opažanje harmonije i sposobnost estetskog procjenjivanja. Na razvoj glazbenih sposobnosti utječu nasljeđe i okolina, dakle roditelji, odgojitelji i učitelji. One se razvijaju u različitim fazama od djetetovog rođenja pa nadalje. Odgojitelji/ice mogu utjecati na razvoj glazbenih sposobnosti provođenjem različitih glazbenih aktivnosti u dječjem vrtiću. Najčešće glazbene aktivnosti koje se provode u dječjim vrtićima su: pjevanje, sviranje, slušanje glazbe te glazbene igre.

Ključne riječi: glazbene aktivnosti, glazbene sposobnosti, nasljeđe, odgojiteljice, okolina

SUMMARY

Musical abilities are complex term which is difficult to define and that is the reason why there is so many definitions with different authors. Different authors are mentioning different types of musical abilities, for example author Mirković-Radoš (1983) mention these types: observation and repetition of the rhythm, differentiation of level tones, observation and memorizing of melody, observation of harmony and ability to evaluate aesthetically. Environment – parents, educators and teachers and genetic are influencing musical ability. Musical abilities develop at different stages from birth onwards. Educators can influence the development of musical ability by conducting music activities in kindergarten. Musical activities that are normally conducted in the kindergarten are: singing, playing instruments, listening the music and music games.

Key words: music activities, music abilities, genetic, educators, environment

Sadržaj

1. UVOD	1
2. GLAZBENI ODGOJ U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA	2
2.1. PREDUVJETI ZA GLAZBENI RAZVOJ KOD DJECE PREDŠKOLSKE DOBI	2
2.2. GLAZBENI ODGOJ U DJEČJIM VRTIĆIMA I NJEGOV UTJECAJ NA DJETETOV RAZVOJ	2
2.3. ZADACI GLAZBENOG ODGOJA	3
3. GLAZBENE SPOSOBNOSTI – DEFINICIJE RAZLIČITIH AUTORA	5
4. VRSTE GLAZBENIH SPOSOBNOSTI PREMA RAZLIČITIM AUTORIMA	7
5. UTJECAJ NASLJEĐA I OKOLINE NA RAZVOJ GLAZBENIH SPOSOBNOSTI	8
6. RAZVOJ GLAZBENIH SPOSOBNOSTI PO MJESECIMA STAROSTI I GODINAMA ŽIVOTA	10
7. GLAZBENE AKTIVNOSTI U DJEČJEM VRTIĆU	12
7.1. PJEVANJE	13
7.2. SLUŠANJE GLAZBE	14
7.3. GLAZBENE IGRE	16
7.4. SVIRANJE	17
8. ZAKLJUČAK	19
9. LITERATURA:	20

1. UVOD

Glazba je sastavni dio života svih ljudi. Od najranije dobi djeca se s njom susreću najprije u predškolskim ustanovama te potom u školama. Putem glazbenog odgoja u predškolskim ustanovama i školama, djeca kroz glazbene aktivnosti kao što su pjevanje, slušanje, sviranje i izvođenje pokreta, razvijaju svoje glazbene sposobnosti.

Prvi koji mogu podupirati djetetov razvoj glazbenih sposobnosti su njihovi roditelji, pružajući im okruženje u kojem će biti prisutna glazba. Kada krenu u predškolu ili vrtić kreće njihov sustavni glazbeni odgoj za kojeg su odgovorne odgojiteljice. Njihov zadatak je izlagati djecu što većim brojem glazbenih aktivnosti kako bi djeca razvijala svoje sposobnosti i kako bi razvijala osjećaj za lijepo u glazbi.

Glazbene sposobnosti su izrazito složen pojam te zbog toga postoje brojne različite definicije glazbenih sposobnosti. Veliku ulogu u njihovom razvoju ima djetetovo nasljeđe, ali i njegova okolina. Kako bi se utjecalo na razvoj glazbenih sposobnosti, odgojiteljice trebaju razumjeti pojam i sastavnice glazbenih sposobnosti kako bi za djecu mogle birati primjerene glazbene aktivnosti.

Temu sam odabrala jer želim bolje razumjeti djetetov glazbeni razvoj, glazbene sposobnosti, njihove sastavnice te kako bih stekla kompetencije koje su potrebne za poticanje djetetovog glazbenog razvoja. Cilj ovoga rada jest proširiti znanje o glazbenim sposobnostima, njezinim sastavnicama, upoznati različite vrste glazbenih aktivnosti te upoznati njihov utjecaj na razvoj glazbenih sposobnosti.

2. GLAZBENI ODGOJ U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA

2.1. Preduvjeti za glazbeni razvoj kod djece predškolske dobi

Čovjekov glazbeni razvoj kreće rođenjem, ali i ranije u majčinoj utrobi (Radoš, 2010, prema Vidulin, 2016). Može se zaključiti da bi na glazbeni razvoj djeteta mogli utjecati njegovi roditelji, no pravi sustavni glazbeni odgoj počinje u predškolskim ustanovama te se nastavlja tijekom osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja, a kod nekih i tijekom fakultetskog obrazovanja.

Vidulin (2016) ističe da je za razvoj glazbenih sposobnosti važno otkriti aktivnosti koje su primjerene djeci, odnosno njihovoj dobi te da djecu treba kroz različite podražaje privikavati na glazbu. „Zato od najranije jasličke dobi djetetu valja osigurati zvukovno i glazbeno bogatu okolinu u skladu s navedenim karakteristikama i potrebama djeteta. To znači: često pjevanje djetetu dok ga držimo na rukama, tiho pjevanje uz dnevnu njegu, hranjenje i uspavlivanje, pjevanje djetetu uz njegovo uključivanje u ritmičke aktivnosti (ritmičko ljuljanje, pljeskanje djetetovim ručicama, pomicanje djetetovih ručica ili nožica u ritmu glazbe).“ (Starc, Čudina – Obradović, Pleša, Profaca i Letica, 2004, str. 61).

Vidulin (2016) ističe čimbenike koji su važni za odgoj i poboljšanje djetetovih glazbenih potencijala: postojeće glazbene sposobnosti, muzikalnost i glazbena inteligencija.

2.2. Glazbeni odgoj u dječjim vrtićima i njegov utjecaj na djetetov razvoj

S obzirom da djeca u predškolskim ustanovama imaju sustavni glazbeni odgoj i obrazovanje, ona putem različitih glazbenih aktivnosti, koje vode i organiziraju odgojiteljice, razvijaju svoje glazbene potencijale, sposobnosti i vještine.

Fučkar (1959) navodi da zadatak glazbenog odgoja nije odgajati buduće glazbenike, već zadatak ovisi o cijelom odgojnom radu.

„Glazbenim odgojem djeca od najranije dobi stječu osnovna znanja o glazbi, počevši od toga da upoznaju prve glazbene termine. Jedan od glavnih utjecaja na stjecanje znanja, vještina i navika je motivacija.“ (Manasteriotti, 1977, str. 20).

Za razliku od autorice Manasteriotti koja ističe poboljšanje znanja o glazbi, Vidulin (2016) ističe da bavljenje glazbom pridonosi cjelokupnom razvoju djece, odnosno da glazba utječe na emocionalni, spoznajni, govorni i socijalni razvoj djeteta. Na početku odgoja glazbom važno je uočiti djetetove sklonosti te ga slušati (Vidulin, 2016).

Prema Vidulin (2016) glazbeni razvoj potiče se sljedećim glazbenim aktivnostima: pjevanjem, sviranjem, slušanjem glazbe, izražavanjem pokretom, različitim zadacima i igrama i slično.

„Vođeni glazbeni odgoj djeteta implicira sljedeće: razvoj glazbenog sluha prepoznavanjem i razlikovanjem različitog trajanja i visine tona, razvoj ritamskog umijeća, sviranje na udaraljka, njegovanje i razvoj dječjeg glasa, prakticiranje igara s pjevanjem, glazbenih dramatizacija i glazbenih priča te rad na razvoju samostalnog dječjeg izražavanja. Na koji se način provodi u praksi i koji su rezultati ovisi, između ostaloga, o odgojiteljicama i njihovim kompetencijama.“ (Vidulin, 2016, str. 225).

2.3. Zadaci glazbenog odgoja

Prema Manasteriotti (1977) zadaci glazbenog odgoja ovise o emocionalnoj, fizičkoj i intelektualnoj zrelosti djeteta, o djetetovim znanjima i dosadašnjim iskustvima te dobnoj skupini djece.

Autorica Manasteriotti (1977) iznosi neke od zadataka glazbenog odgoja djece u mlađoj i srednjoj vrtičkoj skupini:

- razvijati interes za glazbu i za uključivanje u aktivnosti,
- stvarati osnove za razvoj glazbenih sposobnosti te ih razvijati,

- njegovati pjevanje – zajedničko i individualno,
- stvarati osnove za emocionalno doživljavanje glazbe te ih proširivati.

Zadaci glazbenog odgoja u starijoj vrtićkoj skupini su nešto složeniji:

- poticati djecu da pjevaju intonativno čisto uz ispravno disanje te pravilnu dikciju,
- razvijati glazbeno pamćenje - pamćenje melodija i tekstova različitih pjesama,
- razvijati osjećaj za ritam - samostalno izvođenje tri ritmička trajanja,
- poticati djecu na glazbeno stvaralaštvo (Manasteriotti, 1977).

3. GLAZBENE SPOSOBNOSTI – DEFINICIJE RAZLIČITIH AUTORA

Proučavanjem literature primijećena je upotreba različitih naziva za glazbene sposobnosti. Moguće je da je do toga došlo prilikom prijevoda izraza koje u svojim radovima koriste pojedini strani autori koji se bave tom problematikom.

Autorica Šulentić Begić (2012) ističe postojanje različitih naziva koji se koriste za termin glazbene sposobnosti, a to su: *muzikalnost, glazbeni kapacitet, glazbene sposobnosti, glazbene dispozicije, glazbeni talent, glazbeni dar i sl.*

Revesz ističe da „ pod muzikalnošću podrazumijeva potrebu i sposobnost da se razumiju i dožive autonomni efekti glazbe i da se ocijeni glazbeni izraz na bazi njegove objektivne kvalitete (estetskog sadržaja) “ (Revesz, 1954, str. 132, prema Mirković-Radoš, 1983, str. 17).

Osim Reveszove definicije glazbenih sposobnosti, Mirković-Radoš (1983) ističe definiciju Teplova, koji smatra da su glazbene sposobnosti skup različitih sposobnosti koje su potrebne za uspješno bavljenje glazbom.

Šulentić Begić (2012) muzikalnost objašnjava kao sposobnost koja je čovjeku potrebna kako bi glazbu mogao razumjeti, doživjeti, stvarati i izvoditi, a sastoji se od sljedećih elemenata: uočavanja i doživljaja glazbe – za što je potreban dobar sluh, sposobnosti pamćenja, sposobnosti ponavljanja glazbe u obliku pjevanja ili sviranja nekog glazbenog primjera.

Glazbene sposobnosti su genetski naslijeđene mogućnosti prepoznavanja zvuka i njegove reprodukcije (Hodges, 2002, Pratt, 1997, prema Starc i sur., 2004).

Muzikalnost se često određuje „kao sposobnost estetskog doživljavanja glazbe, a glazbeni talent kao visoko razvijen i kvalitetan skup sposobnosti za glazbu“ (Nikolić i Ercegovac - Jagnjić, 2010, str. 24).

Glazbene sposobnosti su „složene mentalne funkcije“ i na njihov razvoj utječu genetskih čimbenici - nasljeđe, ali i rano djetinjstvo (Mirković-Radoš, 1996) Dakle, genetika, odnosno nasljeđe i poticajna okolina moraju biti povezani kako bi se glazbene sposobnosti razvile.

Termin muzikalnost Revesz (1953) je iskoristio kako bi obuhvatio sposobnost estetskog doživljavanja glazbe (prema Hallam, 2006).

4. VRSTE GLAZBENIH SPOSOBNOSTI PREMA RAZLIČITIM AUTORIMA

Uz razumijevanje melodije prema Starc i sur. (2004) ostale glazbene sposobnosti su:

- Pamćenje melodije,
- Shvaćanje tonaliteta,
- Percepcija ritma,
- Utvrđivanje intervala,
- Apsolutni sluh,
- Sposobnost uočavanja estetskog značenja.

S druge strane autorica Mirković-Radoš (1996) ističe sljedeće sastavnice glazbenih sposobnosti: opažanje i reprodukcija ritma, razlikovanje visine tonova, opažanje i pamćenje melodije, opažanje harmonije i sposobnost estetskog procjenjivanja.

Glazbene sposobnosti mogu se razvrstati u sljedeće „ sposobnosti slušanja glazbenih tonova: sposobnost zapažanja razlika u visini tona, u jakosti tonova, zapažanja razlika u ritmu glazbe, u trajanju tonova, konsonanci i sposobnost zapamćivanja raznih tonova “ (Seashor, prema Manasteriotti, 1977, str. 19).

Gordon (1979), prema Hallam (2006) smatra da se glazbene sposobnosti sastoje od sljedećih elemenata: melodije, harmonije, tempa, metra i osjetljivosti na glazbu.

5. UTJECAJ NASLJEĐA I OKOLINE NA RAZVOJ GLAZBENIH SPOSOBNOSTI

Proučavanjem domaće i strane literature uočeno je da neki autori ističu utjecaj gena - nasljeđa u razvoju glazbenih sposobnosti, a drugi smatraju da ulogu ima i čovjekova okolina. U nastavku teksta vidljiva su različita razmišljanja pojedinih autora.

Nikolić i Ercegovac (2010) smatraju da su glazbene sposobnosti pojedinca posljedica utjecaja čovjekovog okruženja - obiteljskog, društvenog i medijskog, glazbenog djelovanja tijekom obrazovanja i utjecaja unutrašnjih čimbenika.

Manasteriotti (1977) smatra da urođene karakteristike i djetetova okolina utječu na razvoj glazbenih sposobnosti te njihovu kvalitetu. Autorica govori da se djeca koja nisu izložena umjetnosti u svojoj sredini sporije razvijaju od djece koju sredina izlažu umjetnosti.

Veliku ulogu u razvoju glazbenih sposobnosti ima i nasljeđe. Ukoliko su oba roditelja djeteta muzikalna u 70-80 % slučajeva njihova djeca su također bila muzikalna, no ukoliko je muzikalan samo jedan roditelj, 60 % djece jednog muzikalnog roditelja je bilo također muzikalno. U obiteljima u kojima su oba roditelja nemuzikalna, 15-25 % njihove djece je bilo muzikalno (de la Motte-Haber, 1999, prema Šulentić Begić, 2012).

Osim utjecaja nasljeđa na razvoj glazbenih sposobnosti, Starc i sur. (2004) ističu i važnost utjecaja okoline u ranom djetinjstvu. Za razvoj glazbenih sposobnosti djeci se treba pružiti potrebno glazbeno okruženje, odnosno treba ih se izlagati od rane dobi pjevanju i glazbi (Starc i sur., 2004).

Postoje i strani autori koji smatraju da na razvoj glazbenih sposobnosti utječe ne samo genetika već i obogaćeno okruženje. Iako postoje urođene razlike u mozgu među ljudima te ih one mogu predvidjeti kao buduće glazbenike, također postoje dokazi da glazbeni trening dovodi do promjena u mozgu, odnosno promjena u njegovoj strukturi i funkciji (Schlaug, 2003, prema Hallam, 2006).

Brojna istraživanja dovela su do novih otkrića koja govore o sudjelovanju pojedinih kromosoma u glazbi. Primjerice neki lokusi 4. kromosoma uključeni su u pjevanje i percepciju glazbe, a neki lokusi 8. kromosoma sudjeluju u njezinoj apsolutnoj percepciji. Na 12. kromosomu gen AVPR1A sudjeluje u slušanju i pamćenju glazbe. Za memoriju glazbe odgovoran je 17. kromosom (Tan, McPherson, Peretz, Berkovic i Wilson, 2014).

6. RAZVOJ GLAZBENIH SPOSOBNOSTI PO MJESECIMA STAROSTI I GODINAMA ŽIVOTA

Starc i sur. (2004) ističu da se glazbene sposobnosti kod sve djece počinju razvijati kada se rode i to pravilnim redosljedom - u fazama.

Prema Starc i sur. (2004), faze razvoja glazbenih sposobnosti su:

1. Faza slušanja (od 0 do 6 mjeseci)
2. Faza motoričke reakcije na glazbu (od 6 do 9 mjeseci)
3. Faza prve glazbene reakcije (od 9 do 18 mjeseci)
4. Faza prave glazbene reakcije (18 mjeseci do 3 godine)
5. Faza imaginativne pjesme (od 3 do 4 godine)
6. Faza razvoja ritma (od 5 do 6 godine)
7. Faza stabilizacije glazbenih sposobnosti (od 6 do 9 godina)

U fazi slušanja, tijekom prvog mjeseca života, dijete reagira na zvuk na način da žmirka te se umiri kada čuje neki zvuk. Dijete u dobi od tri mjeseca, zvuk počinje locirati i razlikovati, odnosno počinje prepoznavati iz kojeg smjera zvuk dolazi te u tom smjeru okreće glavu te je osjetljivije na zvuk. Kada dijete bude četiri do šest mjeseci, ono počinje aktivno slušati te se kreće cijelim tijelom na zvuk. Nakon faze slušanja, u fazi motoričke reakcije na glazbu, dijete počinje oponašati glazbu te gukati kao posljedica odgovora na glazbu. Tijekom faze prve glazbene reakcije dijete počinje „ glazbeno brbljati “, pokazuje znakove zadovoljstva ili nezadovoljstva na glazbu te ima usklađene pokrete s glazbom. Poslije te faze, slijedi faza prave glazbene reakcije u kojoj djeca spontano pjevaju, odnosno oponašaju melodiju i tekst. U dobi od tri godine, kod djeteta se povećava zainteresiranost za glazbu te je bolje koncentrirano. Tijekom faze imaginativne pjesme djeca pjevaju pjesme koje su sastavljene od različitih dijelova raznih pjesama koje poznaju. Kod djece starosti od pet do šest godina, koja su u fazi razvoja ritma, jača njihova sposobnost održavanja ritma, ali često znaju prijeći u drugi tonalitet i ukoliko se promjeni tempo ne mogu prilagoditi svoje pokrete novom tempu. U zadnjoj fazi razvoja glazbenih sposobnosti, fazi stabilizacije glazbenih sposobnosti kod djece u

dobi od šest do devet godina, dolazi do naglog razvoja sposobnosti te usvajanjem glazbenih pojmova - tempo, trajanje, takt i tonalitet, bolje razumijevaju glazbu (Starc i sur., 2004).

Kao što je i vidljivo u prethodnom opisu faza razvoja glazbenih sposobnosti, s glazbenim odgojem djece, može se početi već tijekom prve godine djetetovog života, zato jer djeca s već nekoliko mjeseci starosti osjećaju radost kada čuju glazbu (Manasteriotti, 1981).

Glazbeni odgoj djece od prve do treće godine obuhvaća slušanje glazbe, glazbene igre i pjevanje (Manasteriotti, 1981).

7. GLAZBENE AKTIVNOSTI U DJEČJEM VRTIĆU

U većini dječjih vrtića provode se različite glazbene aktivnosti kojima se razvijaju djetetove glazbene sposobnosti.

Rad s djecom se odvija kroz:

- igru,
- slobodne aktivnosti,
- dječji rad i
- zanimanja - usmjerena aktivnost (Domonji, 1986, str. 6).

U samom radu s djecom autorica Domonji (1986) ističe da se koriste različiti organizacijsko-metodički oblici rada- frontalni, individualni i grupni i glazbenosadržajni oblici rada.

Glazbenosadržajni oblici rada su:

- pjevanje,
- slušanje glazbe,
- glazbene igre,
- dječje glazbeno stvaralaštvo i
- sviranje na dječjim instrumentima (Domonji, 1986, str. 6).

Isto tako, autorica Manasteriotti (1977) u svojoj knjizi „Muzički odgoj na početnom stupnju“ opisala je kako ispravno provoditi sljedeće glazbene aktivnosti:

- pjevanje,
- slušanje glazbe,
- glazbene igre,
- sviranje udaraljka.

Glazbene aktivnosti mogu biti različitog trajanja. Trajanje samih glazbenih aktivnosti - zanimanja ovisi o mogućnostima djece. Djeca mlađe skupine imaju koncentraciju 10-15

minuta, djeca srednje skupine 20-25 minuta te starija skupina do 30 minuta (Manasteriotti, 1977).

U ovom radu objasniti ću sve glazbene aktivnosti koje u svojoj knjizi autorica Manasteriotti navodi.

7.1. Pjevanje

Promatranjem djece tijekom studija i stručne prakse uočeno je da djeca najviše vole pjevati, odnosno da im je to najdraža glazbena aktivnost. Djeca spontano tijekom igre i slobodnih aktivnosti znaju inicirati pjevanje.

Domonji (1986) pjevanje opisuje kao prvi način kojim djeca izvode glazbu.

Prema Manasteriotti (1977) pjevanjem djeca stječu nova znanja i iskustva o pojavama, okolini te proširuju svoj vokabular, odnosno bogate svoj rječnik, razvijaju glazbene sposobnosti poput ritma, sluha, pamćenja te razvijaju vještine pjevanja. Fučkar (1959) navodi da je cilj pjevanja razvijati kulturno pjevanje kod djece te poticati djecu na samostalnost u pjevanju. Prema Domonji (1986) upravo se pjevanjem kao načinom rada kod djece izgrađuje i glazbeni ukus.

Domonji (1986) ističe niz različitih obrazovnih i odgojnih zadataka. Neki obrazovni zadatci su: upoznavanje pjesama različitog ritma, melodije, mjere, upoznavanje glasova, upoznavanje imena skladatelja te pamćenje teksta.

Za razliku od obrazovnih zadataka neki odgojni zadatci su: disciplina pri grupnom i individualnom pjevanju te razvijanje raznih osjećaja.

Kako bi se moglo provoditi pjevanje u radu s djecom važno je znati izabrati pjesmu koja ima umjetničku i odgojnu vrijednost te imati na umu njezinu građu i opseg melodije koji trebaju odgovarati dobi djeteta te opsegu glasa djece u skupini za koju se pjesma izabire (Manasteriotti, 1977).

Kako treba voditi računa o opsegu melodije, valja naglasiti da je opseg glasa djece u početku od e1 do a1, zatim kako se glasnice postupno razvijaju od d1 do a1 te potom na kraju stječu opseg glasa od jedne oktave - od c1 do c2 (Marić i Goran, 2013, prema Kiš, 2015).

Prema Domonji (1986) odgojitelj, kada prvi put djeci pjeva pjesmu, treba paziti na izražajnost, pravilan izgovor, pravilan metar i dinamiku te na mimiku. Važnost svih tih elemenata navodi i autorica Manasteriotti (1977) te uz to ističe da upravo prvi susret djeteta s pjesmom utječe na njihov interes za učenje pjesme. Pjesmu odgojiteljica može izvoditi uz klavirsku pratnju samo ukoliko je vješta u tome (Manasteriotti, 1977).

Pri obradi pjesme tekst i glazba ne uvježbavaju se zasebno već zajedno, jer melodija pospješuje pamćenje teksta. Također, trebaju se birati metodički postupci kojima će se održavati interes djece tijekom učenja pjesme. Odabir samog metodičkog postupka ovisi o tekstu pjesme, primjerice to mogu biti priče, recitacije, dramatizacije i slično (Manasteriotti, 1977).

Kada djeca u potpunosti nauče pjesmu važno ju je ponavljati kako bi djeca u potpunosti usvojila melodiju i tekst te proširila glazbena znanja, vještine i kako bi počela uočavati i prepoznavati dinamiku i tempo (Manasteriotti, 1977).

7.2. Slušanje glazbe

Prema Manasteriotti (1977) kada dijete sluša glazbu, glazba izaziva kod njega različite emocije i fantaziju. Slušanjem se povećava želja za ponovnim slušanjem glazbe te dijete počinje uviđati njezine različite estetske vrijednosti.

Fučkar (1959) navodi da djeca slušanjem poboljšavaju sposobnost uočavanja različitih glazbenih elemenata kao što su melodija, ritam, tempo, dinamika i mjera.

Zadaci slušanja glazbe su:

- razvijanje glazbenih sposobnosti (sluh, ritam i glazbeno pamćenje),
- upoznavanje s elementima teorije i povijesti glazbe,

- upoznavanje s elementima glazbenih oblika i malim glazbenim formama (uspavanka, koračnica, ples...),
- upoznavanje i razlikovanje instrumenata i instrumentalnih sastava (tonski i vizualno),
- upoznavanje i razlikovanje glasova i vokalnih sastava,
- razvijanje kreativnih sposobnosti (kao što su likovne, literarne) i pokretima izražavanje pri slušanju nove - neobrađene glazbe,
- razvijanje navika kulturnog ponašanja pri slušanju glazbe (npr. stojeći mirno saslušati himnu, u tišini slušati glazbu, aplauzom nagraditi izvođače pri živoj izvedbi itd.) (Domonji, 1986, str. 31).

Rakijaš (1961) navodi uvjete koje skladatelj Copland smatra potrebnim pri slušanju: sposobnost doživjeti glazbu te ju kritički sagledati.

Prema Manasteriotti (1977) postoje dvije vrste slušanja: aktivno i pasivno. Dijete, ali odrasli da bi mogli doživjeti i razumjeti glazbu te da bi se izjasnili je li im se svidjelo glazbeno djelo ili nije, moraju glazbu aktivno slušati. Pasivnim slušanjem, odnosno slušanjem bez zainteresiranosti nije moguće doživjeti glazbu niti ju razumjeti.

Osim aktivnog i pasivnog slušanja kojeg navodi autorica Manasteriotti, Rojko (1996) navodi *osjetilno slušanje, senzomotoričko slušanje, emocionalno slušanje, estetsko slušanje i imaginativno slušanje.*

Osjetilno slušanje je slušanje koje je tako nazvano zbog toga što glazba djeluje na tijelo i dušu. *Senzomotoričko slušanje* je vrsta slušanja u kojem osoba oblikuje različite asocijacije, primjerice osoba može reći da joj određena glazba zvuči kao uspavanka. Pri *emocionalnom slušanju* kod osobe se mijenja status emocija. U *estetskom slušanju* osoba promatra glazbu koju sluša, a u *imaginativnom slušanju* osoba ju promatra kao „refleksiju“ određenih stanja duše (Rojko, 1996).

Isto kao i kod izbora pjesme, Domonji (1986) naglašava da se treba voditi računa o mogućnostima djece te dobi djece i pri izboru skladbe za slušanje.

U početku se trebaju birati skladbe koje ne bi trebale trajati duže od dvije ili tri minute te prednost treba dati skladbama iz čijeg je naslova vidljiva pojava ili biće iz prirode. Posebno

mjesto zauzimaju plesovi kao što su polke, valceri i narodna kola. Kod djece je prisutan veliki interes za koračnice i uspavanke (Manasteriotti, 1977).

Odgovitelj je djeci model ponašanja. Upravo o njemu ovisi hoće li djeca htjeti slušati ponovno glazbu te hoće li zavoljeti skladbu. Prije početka prvog slušanja važno je stvoriti ugodnu atmosferu za slušanje kao primjerice pričom, recitacijom ili razgovorom. Nakon prvog slušanja djeci se ne trebaju postavljati pitanja, jer neke skladbe na neku djecu nakon prvog slušanja ne ostavljaju nikakav dojam te postavljanje pitanja djeci može dovesti do potpunog gubitka interesa (Manasteriotti, 1977).

Domonji (1986) ističe da prije drugog i trećeg slušanja djeci možemo postaviti neka od sljedećih pitanja:

- Što ste čuli?
- Je li skladba brza, umjerena ili polagana?
- Je li skladba glasna ili tiha?
- Čuje li se jedan instrument ili više njih ?

Rojko (1996) ističe da se većim brojem ponavljanja slušanja glazbe, povećava ugođa kod djece te smatra da do toga dolazi zbog boljeg razumijevanja te pojave ugodnih imaginacija, asocijacija itd.

7.3. Glazbene igre

Još jedna vrsta glazbenih aktivnosti su glazbene igre.

Glazbenim igrama djeca razvijaju intelekt, osobnost te bogate psihički život (Domonji, 1986).

Glazbene igre imaju posebnu vrijednost, jer njima djeca razvijaju izražavanje glazbe uz pokret, a osim toga, glazba ima utjecaj na pokrete djece – oni postaju usklađeniji. Provođenjem glazbenih igara u dječjim vrtićima djeca razvijaju svoj sluh i osjećaj za ritam.

Igre s pjevanjem, igre uz instrumentalnu glazbu, plesovi, narodna kola i glazbene dramatizacije vrste su glazbenih igara (Manasteriotti, 1977)

Prema Manasteriotti (1977) *igre s pjevanjem* djeca uče tako da zajedno s pjesmom upoznaju i usvajaju pravilo igre. Tijekom usvajanja pjesme djeci odgojiteljice pokazuju pokrete.

Igre uz instrumentalnu glazbu su igre u kojima nema pjevanja. Djeca izvode pokrete uz pratnju instrumenata te se prednost daje živom izvođenju (Domonji, 1986). Manasteriotti (1977) ističe da djeca glume razne životinje poput mački, zečeva, leptira i slično te se uz glazbu pokreću u skladu sa karakterom životinje.

Plesovi i narodna kola izvode se uz instrumentalnu pratnju ili pjevanje. Djecu bi trebalo upoznati s nekoliko kola i narodnih plesova kako bi upoznali različite običaje u svojoj zemlji (Domonji, 1986).

Prema Domonji (1986) u plesove se ubrajaju: narodni plesovi, društveni i umjetnički plesovi.

Manasteriotti (1977) ističe da slobodnim plesovima djeca izražavaju razvijenost pokreta te svoju kreativnost.

Glazbene dramatizacije "su djeci omiljeni oblik igara" (Domonji, 1986, str. 43).

Za dramatizaciju odgojitelj bira priču s više likova te ju djeca uvježbavaju. U dramatizaciju se dodaju skladbe i pjesme koje su djeca upoznala, instrumenti, pokreti uz glazbu te se oblikuju zborovi i orkestri (Manasteriotti, 1977).

Prema Domonji (1986) djeca izvođenjem glazbenih igara upoznaju različite zvukove, instrumente, dinamiku, tempo, različite glazbene forme i slično.

7.4. Sviranje

Domonji (1986) ističe da djeca vole svirati različite udaraljke s obzirom na zvuk i izgled.

Djeca svirajući udaraljke razvijaju sluh, pamćenje, osjećaj za ritam, kreativno stvaralaštvo, odgovornost, disciplinu itd. (Fučkar, 1959).

Udaraljkama se razvija djetetova osjetljivost na različite zvukove te su one djeci poticaj za početke muziciranja, odnosno izmišljanje glazbe (Manasteriotti, 1977).

Manasteriotti (1977) spominje sljedeće udaraljke koje djeca sviraju: vlastite udaraljke - ruke i noge, melodijske i ritmičke udaraljke.

U melodijske udaraljke ubrajaju se: ksilofon, metalofon i zvončići. S druge strane u ritmičke udaraljke ubrajaju se: kastanjete, štapići, praporci, bubnjevi, činele, zvečke itd. (Manasteriotti, 1977).

Prema Domonji (1986) djeca mogu izraditi uz pomoć odgojiteljice vlastite različite udaraljke i zvečke koristeći različite materijale poput boca, kutija, plastičnih čaša i slično. Pri izradi udaraljki treba se voditi računa da budu različitih oblika i različitog zvuka.

Prije nego se djeca počnu koristiti udaraljkama i zvečkama, odgojiteljica djecu treba upoznati s vlastitim udaraljkama - rukama i nogama i to pljeskanjem. Kako bi djeca znala svirati vlastitim rukama i nogama odgojiteljice djeci najprije izvode ritam te ga zatim djeca imitiraju. Nakon što djeca savladaju izvođenje ritma pljeskanjem, uvode se udaraljke. Odgojiteljice najprije izabiru lakše udaraljke poput zvečki i štapića te potom složenije kao što su činele, triangl, zvončići i ostali. Nakon što savladaju sviranje ritmičkim udaraljkama, uvode se melodijske udaraljke (Domonji, 1986).

8. ZAKLJUČAK

Iz pregleda relevantne literature može se zaključiti da postoje mnoge različite definicije i nazivi glazbenih sposobnosti, kao i različite vrste glazbenih sposobnosti. Smatram da bi se za glazbene sposobnosti trebao koristiti jedan naziv te postojati jedna definicija koja je dogovorena, kako ne bi došlo do krivog shvaćanja ili izjednačavanja glazbenih sposobnosti s glazbenim talentom. Vidljivo je da na njihov razvoj utječe nasljeđe i djetetova okolina te zbog toga veliku odgovornost imaju ponajprije djetetovi roditelji te potom odgojitelji, koji djeci trebaju pružiti što više glazbenih poticaja te provoditi glazbene aktivnosti u dječjem vrtiću. U dječjem vrtiću odgojitelji provode sljedeće glazbene aktivnosti: pjevanje, slušanje, sviranje i glazbene igre, te je na njima da ih djeci približe i učine zanimljivima kako bi se kod djece pobudio interes za glazbu i aktivnosti te izgradio glazbeni ukus. Odgojiteljice bi trebale na što kreativnije načine provoditi glazbene aktivnosti u svojim odgojnim skupinama, jer je to pravi put ka glazbenom razvoju djece.

9. LITERATURA

1. Domonji, I. (1986). *Metodika muzičkog vaspitanja u predškolskim ustanovama*. Sarajevo: Svjetlost, our zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
2. Fučkar, S. (1959). *Muzički odgoj predškolske djece*. Zagreb: Školska knjiga.
3. Hallam, S. & Prince, V. (2003). Conceptions of Musical Ability. *Research Studies in Music Education* , 20 (1), 2-22. Preuzeto s:
https://www.researchgate.net/publication/228983374_Conceptions_of_Musical_Ability
4. Hallam, S. (2006). *Music Psychology in Education*. London: Institute of education.
5. Kiš, M. (2015). *Razvoj glazbenih sposobnosti djece predškolske dobi*. Osijek.
6. Manasteriotti, V. (1977). *Muzički odgoj na početnom stupnju*. Zagreb: Školska knjiga.
7. Manasteriotti, V. (1981). *Prvi susreti djeteta s muzikom*. Zagreb: Školska knjiga.
8. Mirković-Radoš, K. (1983). *Psihologija muzičkih sposobnosti*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
9. Nikolić, L. i Ercegovac-Jagnjić, G. (2010). Uloga glazbenih sposobnosti u glazbenom obrazovanju učitelja primarnog obrazovanja. *Metodika*, 11(20), 22-33. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/61530>
10. Rakijaš, B. (1961). *Muzički odgoj djeteta*. Zagreb: Školska knjiga.
11. Rojko, P. (1996). *Metodika nastave glazbe*. Osijek: Pedagoški fakultet Osijek.
12. Starc, B., Čudina-Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B., Letica, M. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
13. Šulentić Begić, J. (2012). Glazbene sposobnosti u kontekstu utjecaja naslijeđa i okoline. *Tonovi*, 59, 23-31. Preuzeto s <https://www.bib.irb.hr/585792>
14. Tan, Y. T., McPherson, G. E., Peretz, I., Berkovic, S. F., & Wilson, S. J. (2014). The genetic basis of musical ability. *Frontiers in Psychology*, 5, Article 658. Preuzeto s:
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4073543/>
15. Vidulin, S. (2016). Glazbeni odgoj djece u predškolskim ustanovama: mogućnosti i ograničenja. *Život i škola*, LXII(1), 221-233. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/165136>